

๒. ประโยชน์ของการ จัดนิทรรศการ

การจัดนิทรรศการ นับว่ามีประโยชน์มาก เพราะเป็น
การศึกษาอย่างหนึ่ง คือ เป็นการให้การศึกษาทางตา ทางหู และ
ทางการสัมผัสแก่ผู้ชมโดยไม่ต้องมีผู้รู้ หรือครูมาขึ้นบรรยายให้
ฟัง เพราะมีตัวอักษรบรรยาย มีภาพประกอบ มีของจริงหรือ
ของจำลองให้เป็นชัดเจนจึงเป็นการให้ความรู้ที่เกิดคุณค่า เป็น
การช่วยทำให้เกิดแรงจูงใจในการอยากรู้อยากเห็น อยากรศึกษา

ในขณะที่เดียวกันทำให้ผู้ชมเกิดความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้ง
การจัดนิทรรศการยังเป็นบ่อเกิดของความสามัคคีอีกด้วย เพราะ
การจัดนิทรรศการจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย
ฝ่าย จึงเป็นการเสริมสร้างความรับผิดชอบของหมู่คณะ ของกลุ่ม
ทำงาน เป็นการส่งเสริมให้ผู้จัดทำได้มีโอกาสทำงานร่วมกับบุคคล
อื่นด้วยความราบรื่นเรียบร้อย

ประโยชน์ของการจัดนิทรรศการ

๑. นิทรรศการช่วยรวบรวมสิ่งแสดงต่าง ๆ มาไว้ในที่แห่งเดียวกัน เช่น รูปภาพของจริง ตัวอย่าง หุ่นจำลอง การสาธิต จะทำให้สะดวกต่อการศึกษาหาความรู้ของผู้ที่สนใจซึ่งหาจากที่อื่นได้ยาก

ประโยชน์ของการจัดนิทรรศการ

๒. นิทรรศการช่วยนำความคิดและข้อมูลที่กระจัดกระจายอยู่ในที่ต่าง ๆ มารวมเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะมีการร่วมกันจัดจากหลาย ๆ หน่วยงาน ก็ยิ่งจะมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้ดูสามารถเลือกหาข้อมูลที่ตนต้องการได้ง่าย

ประโยชน์ของการจัดนิทรรศการ

นิทรรศการเทิดพระเกียรติในหลวง 84 พรรษา

ประโยชน์ของการจัดนิทรรศการ

๓. นิทรรศการสามารถแสดงความคิดที่อยู่ในลักษณะนามธรรม (**Abstract**) ซึ่งเข้าใจได้ยากให้ออกมาในลักษณะของรูปธรรมที่ผู้ดูสามารถเข้าใจได้ เช่น ข้อมูลที่เป็นตัวเลขก็นำมาแปลงให้เป็นลักษณะกราฟ แผนภูมิ หรือนำของจริงมาให้ดูด้วยตา ฟังด้วยหูของตนเอง จะทำให้ผู้ดูเกิดความประทับใจและจดจำได้นาน

ประโยชน์ของการจัดนิทรรศการ

๔. นิทรรศการช่วยกระตุ้นความสนใจในสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งวิทยาการอื่น ๆ ทดลองนำไปปฏิบัติต่อไป

ประโยชน์ของการจัดนิทรรศการ

๕. นิทรรศการช่วยส่งเสริมการแสดงออกในลักษณะของการร่วมมือกันจัดแสดงระหว่างบุคลากรหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนการให้ผู้ชมได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่าง อาทิ ให้ทดลองใช้สิ่งของที่นำมาแสดงในงาน

**ประโยชน์ของการจัดนิทรรศการเป็นการส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยน
ประสบการณ์ระหว่างผู้สร้างสรรคงาน และผู้ชม**

๓. ประเภทของนิทรรศการ

๓.๑ นิทรรศการถาวร
(Permanent Exhibition)

หมายถึง นิทรรศการที่จัดแสดงเรื่องราวเดิม ๆ ไม่เปลี่ยนแปลง เป็นที่รวบรวมสิ่งแสดง ของที่ใช้จัดอาจจะเป็นของจริง หุ่นจำลอง รูปภาพ ฯลฯ ที่นำมาแสดงนั้น ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ และวิธีการจัดอยู่ในอาคารหรือสถานที่เดิม ไม่เปลี่ยนแปลง

เปิดโอกาสให้ผู้ชมเข้ามาชมได้ตลอดเวลาเพื่อศึกษา
หรือหาความเพลิดเพลินได้ทุกฤดู นอกจากจัดในสถานที่
หรือในร่มแล้ว ยังมีนิทรรศการถาวรกลางแจ้งอีก
นิทรรศการถาวรมีการจัดกันหลายรูปแบบ ส่วนใหญ่ที่รู้
จักกันดีก็คือ พิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ

เช่น พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มีจุดประสงค์เพื่อการศึกษาทั้งทาง
ประวัติศาสตร์ ศิลปะ โบราณคดี ตลอดจนวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี นอกจากนี้ยังมีพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย ที่จัด
แสดงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วรรณคดี ประเพณี และ
บุคคลสำคัญทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

วัตถุประสงค์ของนิทรรศการถาวร

๑. เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ชม เนื้อหาสาระทางวิทยาการ เช่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเพื่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของประเทศ พิพิธภัณฑสัตว์น้ำ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในทะเล หอศิลป์พีระศรี ตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมวิชาการศิลปะของชาติ

วัตถุประสงค์ของนิทรรศการถาวร

๒. เพื่อกระตุ้นและชักจูงความคิดของผู้ชมในเรื่องที่
ต้องการสร้างสำนักทางการเมืองของประเทศชาติ เช่น
พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้ง ของสิงคโปร์

วัตถุประสงค์ของนิทรรศการถาวร

๓. เพื่อความบันเทิง สนุกสนาน เช่น เมืองโบราณ
จังหวัดสมุทรปราการ ดิสนีย์แลนด์ของอเมริกา และญี่ปุ่น

วัตถุประสงค์ของนิทรรศการถาวร

๔. เพื่อแสดงความเป็นอารยประเทศ เช่น พิพิธภัณฑ์สถาบันสมิธโซเนียนของอเมริกา พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งของมาดามทรูโซ ประเทศอังกฤษ พิพิธภัณฑ์ทางทะเลก็มีเพียงบางประเทศในโลกเท่านั้น พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งของไทย พิพิธภัณฑ์พระที่นั่งวิมานเมฆ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของนิทรรศการถาวร

พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งของสิงคโปร์

เป็นนิทรรศการถาวร

กระตุ้นและชักจูงความคิดของผู้ชมใน
เรื่องที่ต้องการสร้างสำนักทางการเมือง
ของประเทศชาติ

๓.๒ นิทรรศการชั่วคราว

นิทรรศการชั่วคราว เป็นการจัดนิทรรศการเป็นครั้ง
คราวในวาระ โอกาสหรือเทศกาลพิเศษเพื่อแสดงความรู้ใหม่
ๆ แผนงานพิเศษ วาระในวันสำคัญของชาติหรือหน่วยงาน
หรือเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์พิเศษ นิทรรศการ
ชั่วคราวอาจจัดแสดงในสถานที่เดิมเป็นประจำแต่สื่อที่นำมา
แสดงชุดนั้น ๆ จัดอยู่ไม่นานนักอาจเป็นสัปดาห์ หรือสอง
สามเดือนก็เปลี่ยนใหม่ หรือเลิกไป

วัตถุประสงค์ของนิทรรศการชั่วคราว

๑. เพื่อสร้างความสนใจของผู้ชมในเรื่องที่จัดแสดง เช่น การป้องกันโรคขาดสารอาหาร การวางแผนครอบครัว การป้องกันการยาเสพติด การป้องกันโรคเอดส์

วัตถุประสงค์ของนิทรรศการชั่วคราว

๒. เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่น พิพิธภัณฑน์ อาจจัดนิทรรศการชั่วคราวเพื่อชักจูงให้ประชาชนเข้าชมพิพิธภัณฑน์ เช่น สักดาห้เครื่องแต่งกายไทย ของพิพิธภัณฑน์แห่งชาติ นิทรรศการของขวัญของกำนัลในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ หรือ เทศกาลตรุษจีน เพื่อชักจูงผู้ชมให้เข้ามาในห้างสรรพสินค้า

วัตถุประสงค์ของนิทรรศการชั่วคราว

เทศกาลตรุษจีน เพื่อชักจูงผู้ชมให้เข้ามาในห้างสรรพสินค้า

วัตถุประสงค์ของนิทรรศการชั่วคราว

๓. เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารบางอย่างแก่ผู้ชม เช่น เรื่องโรค
เอดส์ ของสาธารณสุขจังหวัด นิทรรศการการอนุรักษ์สัตว์
น้ำฝั่งทะเลตะวันตก

วัตถุประสงค์ของนิทรรศการชั่วคราว

๔. เพื่อเน้นความสำคัญของเทศกาล หรือวาระพิเศษ เช่น นิทรรศการวันเด็กแห่งชาติ นิทรรศการเลี้ยงไหมในงานเทศกาลไหม ประเพณีผูกเสี่ยวของจังหวัดขอนแก่น

วัตถุประสงค์ของนิทรรศการชั่วคราว

นิทรรศการวันเด็ก

วัตถุประสงค์ของนิทรรศการชั่วคราว

๕. เพื่อความบันเทิงสนุกสนาน เช่น งานอะเมซิ่งอีสาน
จังหวัดขอนแก่น นิทรรศการของเล่นในห้างสรรพสินค้า

วัตถุประสงค์ของนิทรรศการชั่วคราว

๖. เพื่อให้ความรู้เฉพาะเรื่องแก่ผู้ชม
เช่น นิทรรศการ เรื่องโรคเอดส์
นิทรรศการเรื่องพิษภัยของบุหรี่
 เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของนิทรรศการชั่วคราว

การแสดงนิทรรศการชั่วคราว งานสัปดาห์เครื่องแต่งกายไทย
เป็นการจัดนิทรรศการในวาระโอกาสเทศกาลพิเศษเพื่อแสดงสินค้าเกี่ยวกับผ้าไทย

๓.๓ นิทรรศการเคลื่อนที่

หมายถึง นิทรรศการที่จัดขึ้นเป็นชุดสำเร็จ เพื่อแสดงในหลาย ๆ ที่รูปแบบและสื่อหลักที่นำมาแสดงเป็นแบบเดิม อาจมีสิ่งของหรือการแสดงประกอบเพิ่มเติมในส่วนบางครั้ง ส่วนสถานที่จัดก็หมุนเวียนเปลี่ยนไปเรื่อย อาจเคลื่อนที่ไปต่างจังหวัดหรือจังหวัดเดียวกันแต่เปลี่ยนชุมชนที่นำไปแสดง

เช่น นิทรรศการศิลปะ นิทรรศการตราไปรษณียากร เป็น
นิทรรศการเคลื่อนที่จัดโดยการสื่อสารแห่งประเทศไทย ใน
การเคลื่อนที่ก็จะร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่น ซึ่งหน่วยงาน
หลักก็คือ หน่วยงานในสังกัดสำนักงานไปรษณีย์โทรเลข
จังหวัดที่ไปจัด

วัตถุประสงค์ของนิทรรศการเคลื่อนที่

๑. เพื่อเสนอนิทรรศการแก่ผู้ชมได้กว้างขวาง และให้ความสะดวกแก่ผู้สนใจได้ถึงพื้นที่
๒. เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัด เพราะสื่อมักมีรูปแบบถาวร เพียงแต่ไปจัดเป็นแบบชั่วคราวในพื้นที่หนึ่ง ๆ
๓. เพื่อสะดวกในการจัด เพราะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสื่อเตรียมพร้อมก่อนข้างสมบูรณ์อยู่แล้ว จัดได้ง่ายในแต่ละครั้ง

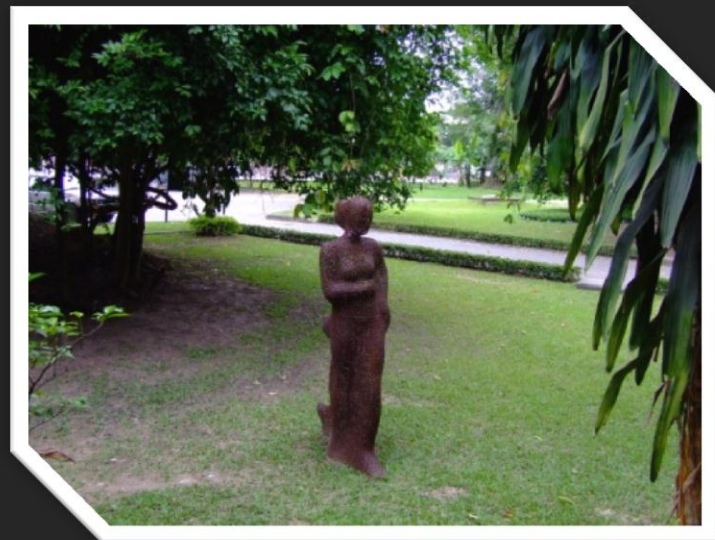
เป็นนิทรรศการที่
จัดขึ้นเป็นชุดสำเร็จ เพื่อ
แสดงในหลาย ๆ ที่
หมุนเวียนกันไป รูปแบบ
และสื่อหลักที่นำมาแสดง
เป็นรูปแบบเดิม

๔. สถานที่จัด นิทรรศการ

๔.๑ นิทรรศการภายนอก หรือกลางแจ้ง

การจัดนิทรรศการภายนอกหรือกลางแจ้งเป็นการจัดขึ้น
กลางแจ้งภายนอกอาคาร โดยใช้บริเวณรอบ ๆ อาคารลาน
ดินที่ว่าง บริเวณสนามหญ้า หรืออาจจะจัดใต้ร่มไม้ในที่
สาธารณะที่ไม่กีดขวางการจราจร

สาเหตุที่ต้องจัดกลางแจ้ง เพราะมีสิ่งที่ต้องแสดงมาก และมีขนาดใหญ่ ซึ่งอาจจะมีการสาธิตประกอบเป็นครั้งคราว และเป็นการจัดที่มีระยะเวลาไม่ยาวนานนัก เพราะไม่สะดวกในการดูแลรักษา และไม่เหมาะสมที่จะจัดในฤดูฝน อาจทำให้ผู้เข้าชมไม่สะดวก

นิตรศการภายนอกหรือกลางแจ้ง

๔.๒ นิทรรศการภายใน หรือในร่ม

การจัดนิทรรศการภายใน เป็นการจัดขึ้นภายในอาคารที่เป็นห้อง ๆ หรือสถานที่ที่จัดเตรียมไว้สำหรับการแสดงผลงานโดยเฉพาะ ซึ่งสะดวกทั้งในการจัดและการดูแลรักษา สามารถจัดได้ทุกฤดูกาล ถ้าไม่มีสถานที่เฉพาะ อาจจะใช้สถานที่อื่น ที่มีพื้นที่มากพอที่จะคัดแปลงใช้จัดนิทรรศการเป็นครั้งคราวก็ได้

นิทรรศการภายใน เป็นการจัดขึ้นภายในอาคารที่เป็นห้อง ๆ

๔.๓ นิทรรศการลอยฟ้า

เป็นการจัดกลางอากาศ เป็นการแสดงสิ่งประดิษฐ์ เพื่อ
การค้าหรือประกอบการพาณิชย์ เช่น นิทรรศการบอลดูลุน
นานาชาติ การแสดงบอลดูลุนแบบแปลกๆ เป็นต้น

ดังนั้น การเลือกสถานที่จัดนิทรรศการจะเป็นภายนอก
หรือภายในนั้น ควรคำนึงถึงความเหมาะสมด้านต่าง ๆ
เช่น มีบริเวณกว้างขวางพอ มีแสงสว่างส่องได้ทั่วถึง มี
ทางเข้าออกสะดวก มีอุณหภูมิพอเหมาะไม่ร้อนหรือเย็น
เกินไป มีความสงบปราศจากเสียงรบกวน เป็นต้น

๕. การคัดเลือกผลงาน
ทัศนศิลป์เพื่อแสดงใน
นิทรรศการ

เมื่อได้มีการสร้างสรรค์ชิ้นงานด้านทัศนศิลป์แล้ว ควรได้นำมาแสดงต่อสายตาผู้ชม จะโดยส่งเข้าประกวดและแข่งขัน หรือส่งเข้าร่วมแสดงก็ได้ ผลงานทั้งหลายจะต้องได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการเสียก่อน เพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพ และมีปริมาณที่เหมาะสม

สำหรับการคัดเลือกผลงานทัศนศิลป์เข้าแสดงใน
นิทรรศการควรพิจารณาอย่างกว้างขวางทุกด้าน ทั้งในลักษณะ
รูปแบบและเนื้อเรื่อง รวมทั้งการเลือกใช้วัสดุ ความตั้งใจ ความ
อุตสาหะ พยายาม ไม่ควรเลือกเพราะผลงานที่เด่นทางด้านฝีมือ
เท่านั้น แต่ควรพิจารณาผลงานที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถ
ด้านอื่น ๆ ที่ซ่อนเร้นอยู่ในงานที่แสดงออกด้วย

เช่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแสดงออกทางศิลปะ
ด้วยวิธีการแปลกใหม่ ลักษณะพิเศษเฉพาะของผู้สร้างสรรค์
ผลงาน การสื่อความหมายและรสสัมผัสทางศิลปะ ความ
ประหยัดและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน เป็น
ต้น

การคัดเลือกผลงาน
ทัศนศิลป์เข้าแสดงใน
นิทรรศการจะต้องได้รับ
การคัดเลือกจาก
คณะกรรมการ เพื่อให้ได้
ผลงานที่มีคุณภาพและมี
ปริมาณที่เหมาะสม

๖. หลักการชมและการ
ติดตามประเมินผลการ
จัดนิทรรศการ

๖.๑ หลักการชมนิทรรศการ

การชมนิทรรศการโดยทั่วไป ควรปฏิบัติตนดังต่อไปนี้

6.1.1 เมื่อไปถึงสถานที่แสดงขอรับเอกสาร สิ่งพิมพ์
สตูจิบัตรประกอบนิทรรศการ (ถ้ามี) เพื่อจะได้ทราบหรือ
หาความรู้ก่อนที่จะได้เข้าชมจริง

6.1.2 ตำรวจดูว่างานแสดงนิทรรศการ ได้ให้ความรู้
หรือให้ประโยชน์แก่ตัวเรา

การชมนิทรรศการโดยทั่วไป ควรปฏิบัติตนดังต่อไปนี้

6.1.3 ควรจดบันทึกข้อความ หรือเนื้อหาสำคัญที่
พิจารณาเห็นว่าประโยชน์แก่ตัวเรา

การชมนิทรรศการโดยทั่วไป ควรปฏิบัติตนดังต่อไปนี้

6.1.4 รักษา มารยาท มีความสำรวม และประพฤติตน
เป็นสุภาพชน ไม่ส่งเสียงดังหรือรบกวนระหว่างเดินชม
และไม่ขีดเขียนข้อความใด ๆ หรือไม่ทำลายสิ่งของ
ภายในบริเวณงานและสถานที่ใกล้เคียง

การชมนิทรรศการโดยทั่วไป ควรปฏิบัติตนดังต่อไปนี้

6.1.5 ข้อควรระวังอย่างยิ่ง คือ ระวังที่ชมไม่ควรใช้
มือจับต้องผลงานใด ๆ โดยไม่จำเป็น อาจทำให้ผลงาน
ชำรุดเสียหายได้ หากมีข้อสงสัยควรสอบถามเจ้าหน้าที่
หรือผู้ดูแลโดยตรง

หลักการชมนิทรรศการระหว่างที่ชมไม่ควรใช้มือจับต้อง
ผลงานใด ๆ โดยไม่จำเป็น อาจทำให้ผลงานชำรุดเสียหายได้
หากมีข้อสงสัยควรสอบถามเจ้าหน้าที่หรือผู้ดูแลโดยตรง

๖.๒ การติดตาม และ ประเมินผลการจัดนิทรรศการ

การประเมินผลนิทรรศการเพื่อต้องการทราบว่า การจัด
นิทรรศการในครั้งนี้มีผลเป็นอย่างไร มีข้อเสนอแนะใน
เรื่องใดบ้าง ประสพผลสำเร็จหรือบกพร่องมากน้อย
เพียงใด เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขในการจัด
นิทรรศการครั้งต่อไป ซึ่งมีหลายวิธี ดังนี้

6.2.1 การแจกแบบสอบถาม เป็นการเก็บรวบรวม
ข้อมูลที่มีหลักฐานอ้างอิง สามารถนำมาวิเคราะห์หา
ข้อดี ข้อเสีย แต่แบบสอบถามไม่ควรมีมากข้อเกินไป
เพื่อสะดวกในการตอบ ควรเป็นลักษณะให้ตรวจเช็ค
มากกว่าให้เขียน และควรใช้คำถามง่าย ๆ

เรื่องที่ควรสอบถาม คือ

1. เรื่องที่จัดน่าสนใจเพียงใด
2. เรื่องที่จัดเป็นปัจจุบันหรือไม่
3. ลักษณะการจัดโดยรวมดีหรือไม่

เรื่องที่ควรสอบถาม คือ

4. คุณภาพของสื่อและกิจกรรมดีหรือไม่
5. การประชาสัมพันธ์ดีเพียงใด
6. การจัดแสง เสียง ดีหรือไม่
7. ผู้ชมได้ร่วมกิจกรรมมากน้อยเพียงใด

6.2.2 สมุดแสดงความคิดเห็น เป็นสมุดที่เปิดโอกาสให้
ผู้ชมนิทรรศการเขียนแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ สมุด
นี้ควรจัดวางไว้ในที่ ๆ สั่งเกตได้ง่าย และมีป้ายหรือ
เจ้าหน้าที่เชิญชวนให้ผู้ชมเขียนภายหลังจากชม
นิทรรศการแล้ว

6.2.3 การสังเกตพฤติกรรมของผู้ชม รวมทั้งฟังคำ
วิจารณ์ของผู้มีความรู้ ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายที่สุด เพียงแต่
เจ้าหน้าที่ควรแฝงตัวอยู่ในรูปของเจ้าหน้าที่ที่บรรยาย
อำนวยความสะดวก หรืออยู่ในรูปของผู้เข้าชมเพื่อ
สังเกตและพูดคุยกับผู้ชมว่ามีความรู้สึกอย่างไรจากการ
เข้าร่วมชมงาน

ตั้งนั้นการประเมินผล สามารถทำได้หลายวิธีจะเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งหรือ
ทั้งหมดก็ได้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมที่จะได้ข้อมูลย้อนกลับมา

การประเมินผลการจัดนิทรรศการควรมีสมุดแสดงความคิดเห็น เป็น
สมุดที่เปิดโอกาสให้ผู้ชมนิทรรศการเขียนแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ
และสังเกตพฤติกรรมของผู้ชม รวมทั้งฟังคำวิจารณ์ของผู้มีความรู้